

Особливості нормативно-правового регулювання військово-цивільних адміністрацій на Сході України

В умовах нової агресії з боку Російської Федерації, що виявилася зокрема в анексії півострову Крим та військовому вторгненні на частину Донецької та Луганської областей, в Україні виникла необхідність впровадити нові форми управління на тимчасово окупованих та звільнених територіях. Всі державні процеси та регулювання на тимчасово окупованих територіях неможливі до звільнення цих територіальних одиниць від збройних формувань. Проте звільненні та наближенні до зони конфлікту території потребують впровадження спеціального управління з метою збереження територіальної цілісності України. З цією метою відповідно до Указу Президента «Про утворення військово-цивільних адміністрацій» було утворено Донецьку та Луганську військово-цивільні адміністрації. Відповідно до цього указу Донецька та Луганська обласні державні адміністрації набули статусу військово-цивільних організацій, а голови відповідно статус керівників [1].

Відповідно до Закону України «Про військово-цивільні організації» вони були утворені у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України, що мають забезпечити виконання Конституції та законів України. Також на адміністрації покладено повноваження забезпечити правопорядок, нормальне та безпечне життя населення на цих територіях. Крім того, до завдань адміністрацій входить запобігання гуманітарній катастрофі, диверсійним та терористичним актам. Відповідно до ч. 2 ст. 1 вищезгаданого закону військово-цивільні адміністрації є юридичними особами публічного права, мають визначені законодавством повноваження та несуть відповідальність за свої дії [2].

Відповідно до ст. 2 військово-цивільні адміністрації в основі своєї діяльності керуються такою правовою базою: Конституцією України, Законом України «Про боротьбу з тероризмом», Законом України «Про військово-цивільні організації», та іншими нормативно-правовими актами [2].

Спираючись на вищезгаданий закон, можемо сказати, що відповідно до чинного законодавства військово-цивільні організації виконують всі функції органів місцевої влади, включаючи і делеговані функції. Проте, при реалізації своїх прав та повноважень, адміністрація має погоджувати дії з Антитерористичним центром Служби безпеки України [2].

Однією з основних причин утворення військово-цивільних організацій стала відсутність представників державної влади в раніше окупованих або наблжених до лінії зіткнення населених пунктах (з причини або втечі керівників, або неможливості провести демократичні вибори в цих регіонах). Ініціатором внесення змін до законодавства з метою утворення військово-цивільних адміністрацій виступило РНБО. Щодо актуальності таких змін висловився президент Петро Порошенко: «Це дозволить сьогодні вирішити питання відсутності влади на звільнених територіях, коли фактично втекли всі обрані депутати місцевих рад, які займали сепаратистські позиції, скоювали злочини, переходяться від правосуддя та думають, що таким чином будуть протидіяти українській владі для відновлення ефективності дій» [3].

За даними «Звіту про хід і результати виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України у 2015 році», держава стверджує, що даний закон дозволяє забезпечити безпеку та нормалізацію життя населення, що перебуває в зоні проведення антитерористичної операції. Законодавством було впроваджено ряд змін, що забезпечують надання публічних послуг населенню, крім того, має забезпечити недопущення гуманітарної кризи на цих територіях [5].

Опираючись на Указ Президента «Про деякі питання військово-цивільних адміністрацій», спрямований на виконання Закону України «Про військово-цивільні організації», можемо вказати перелік основних посад, що мають бути заміщені військовослужбовцями. До обласних адміністрацій має входити керівник та заступники, одна особа, що відповідають за питання безпеки та громадського порядку. Двоє осіб заступники департаменту, що відповідають за внутрішню політику, інформаційну політику та комунікацію з громадськістю. Начальник управління (віділу, сектору), які відповідають за взаємодію з органами правопорядку, займаються обороною роботою, надзвичайними ситуаціями, цивільним захистом та мобілізаційною роботою. Також три особи займають посаду головного спеціаліста управління (відділу, сектору), які відповідають за аналогічні сфери діяльності.

Районі адміністрації мають три посади, що підлягають заміщенню – це заступник керівника та головні спеціалісти у головних інформаційних і оборонних секторах.

Схожа ситуація і з керівними посадами в міських, селищних і сільських військово-цивільних адміністрацій. Головним чином військовослужбовці займають посади, що відповідають за громадський порядок та інформаційну політику [4]. Отже, заміщення важливих посад військовослужбовцями важливе в контексті захисту територіальної цілісності України та опору російській пропаганді на окупованих та наближених до лінії конфлікту населених пунктах.

Відповідно до вищеперерахованих нормативних актів, можна зробити висновки, що військово-цивільні адміністрації мають такі повноваження:

- встановлювати обмеження щодо перебування у певний період доби без визначених документів;
- тимчасово забороняти чи обмежувати рух транспортних засобів;
- для забезпечення реалізації правопорядку і державної безпеки організовувати перевірку документів та огляду майна;
- контролювати діяльність підприємств, що відповідають за розповсюдження інформації;
- для реалізації потреб безпеки встановлювати порядок використання сховищ та інших оборонних споруд, або в разі необхідності проводити евакуацію населення;
- у разі необхідності забезпечувати населення продуктами харчування, питною водою, медикаментами та іншим [6].

Отже, враховуючи вищевказані нормативні документи можемо сказати, що з метою реалізації державної безпеки і забезпечення нормального і безпечного життя на території проведення антитерористичної операції було утворено військово-цивільні адміністрації, що замінили вже діючі органи управління. Основне їх завдання це керування стратегічно важливими напрямками державної та місцевої політики з метою збереження територіальної цілісності, відновлення контролю над тимчасово окупованими територіями та недопущенню розширення зони конфлікту. А також одна з основних функцій адміністрацій є посилення опору інформаційній пропаганді.

Список використаних джерел та літератури:

1. Указ Президента України від 05 березня 2015 року № 123/2015 «Про утворення військово-цивільних адміністрацій» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/123/2015>
2. Закон України від 03 лютого 2015 року №141/VIII «Про військово-цивільні адміністрації» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/141-19>
3. РНБО пропонує створити військово-цивільні адміністрації на Донбасі [Електронний ресурс] // Канал новин «24». – 2015. – 26 січня. – Режим доступу : https://24tv.ua/rnbo_proponuye_stvoriti_viyskovotsivilni_administratsiyi_na_donbasi_n536060
4. Указ Президента України від 23 квітня 2015 року № 237/2015 «Про деякі питання військово-цивільних адміністрацій» [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/237/2015#n14>
5. Звіт про хід і результати виконання програми діяльності Кабінету Міністрів України у 2015 р. [Електронний ресурс] // Національна платформа малого та середнього бізнесу. – Режим доступу : <http://platforma-msb.org/zvit-pro-hid-i-rezultaty-vykonannya-programy-diyalnosti-kabinetu-ministriv-ukrayini-u-2015-rotsi/>
6. Раїмов Р. Поняття та ознаки військово-цивільних адміністрацій / Р. Раїмов // Міжнародний науковий журнал. – 2016. – № 6. – С. 161–166.

Бордюг Іван Олександрович

студент

Житомирський державний університет імені Івана Франка

Права потерпілих в кримінальному судочинстві

Однією з ознак правової демократичної держави є реалізація і захист прав громадян. Правова наука на сучасному етапі розвивається доволі динамічно, а тому виникає проблема необізнаності пересічних громадян у власних правах і свободах. Адже усвідомлення громадянами свого правового статусу є важливою умовою утвердження конституційного ладу та принципу верховенства права в суспільстві. Кримінально процесуальне законодавство спрямоване на забезпечення захисту особи, суспільства і держави від кримінальних правопорушень. У разі посягань на права громадян виникає потреба у роз'ясненні широкому загалу сутності правового статусу потерпілого та висвітленні його прав та обов'язків.

Висвітленням проблеми прав потерпілих в кримінально процесуальному провадженні займалися такі науковці як М. Гошовський, О. Кучинська, М. Сенаторов, Л. Шаповалова та ін.

Положення ст. 55 КПК визначає за яких умов фізичну чи юридичну особу визначають потерпілим. В ч. 1 ст. 55 КПК вказано, що потерпілим визначається фізична особа, якій кримінальним правопорушенням завдано моральної, фізичної або майнової шкоди, а також юридична особа, якій кримінальним провадженням завдано майнової шкоди [1]. Даним законодавством не передбачено визнання потерпілим юридичну особу при нанесенні їй моральної шкоди. Потерпілим не може бути також особа, якій завдано моральної шкоди як представнику юридичної особи чи певної частини суспільства.